

op koers

Meervoudig complex gehandicapt

**“Kleine contactmomenten
zijn belangrijk”**

**“Karima, ga je mee koffiedrinken?”,
vraagt begeleider Marlou, terwijl zij zich door haar knieën
laat zakken zodat Karima haar gezicht kan zien.**

**Karima kijkt haar aan, waarna Marlou haar
in de rolstoel meeneemt naar de grote tafel**

**in de huiskamer van de woning aan de
Gravin van Leeuwensteinstraat in Bavel.**

**Het is 10.00 uur en Karima heeft vandaag een vrije dag,
net als Bas. Ook Kim, Veronique en Arianne zijn thuis.**

**Alleen Evert ontbreekt; hij is vandaag
op dagcentrum Het Anker.**

Kim en Cecile

De gezamenlijke huiskamer is het centrum van de grote woning voor de zes bewoners Kim, Karima, Veronique, Evert, Arianne en Bas. Allemaal zijn zij vanwege ernstige handicaps aangewezen op een rolstoel. Ieder van hen heeft intensieve verzorging nodig en op meerdere plaatsen in huis staan tilliften stand-by. “Onze cliënten zijn vrijwel nooit alleen in hun eigen appartement”, vertelt begeleider Marlou, “Dat is niet prettig voor ze en het is ook niet verantwoord. Het ontwikkelingsniveau van onze cliënten is dat van een peuter van een of anderhalf jaar. Die laat je ook niet alleen in een kamer.” Aansluitend vertelt Marlou dat zij het wel fijn vindt dat de familie van de bewoners ieder appartement op een eigen manier heeft ingericht. “Dat zegt iets over de mensen die hier wonen”, aldus Marlou, “we willen onze cliënten zien als individuele personen, en niet als een groep gehandicapten.”

Wachten

Samen aan tafel zoeken begeleiders Cecile en Marlou, activiteitenbegeleider Jolanda en stagiaire Els steeds contactmomenten met de cliënten. “Het is moeilijk voor hen om uit zichzelf contact te maken”, aldus Cecile, “we proberen iedereen zo goed mogelijk te betrekken bij wat er gebeurt. De zintuigen en fysiek contact zijn daarbij heel belangrijk. Maar dat contact moet je wel opbouwen. Bas bijvoorbeeld kan schrikken als je hem onverhoeds vastpakt. Dat gaat hem te snel. Je legt dus eerst een hand op zijn arm. Pas als hij weet dat je er bent, ga je een stapje verder in het maken van contact.” Marlou vult aan: “bij onze cliënten moet je geduldig zijn en simpelweg wachten op een reactie. Haak je te snel af dan denk je misschien dat er niks komt en juist dan mis je signalen. Als je geduldig dingen blijft uitproberen dan leer je iemand beter kennen en weet je ook beter wat die persoon jón probeert te vertellen.”

Kiezen

Illustratief is het verhaal van Evert. “Evert is doof”, aldus Marlou, “maar hij kan wel communiceren. Gaandeweg hebben we ontdekt

dat Evert ook kan kiezen. Bijvoorbeeld zijn broodbeleg. Dan zet je vier dingen voor hem op tafel: jam, een pot pindakaas, kaas of vlees. Evert neemt dit alles uitgebreid in zich op en dan pakt hij de pindakaas en zet die apart. In eerste instantie denk je dan dat hij de pindakaas kiest. Door niks te doen, kwamen we erachter dat het juist andersom is: één voor één zet Evert dingen opzij. Het broodbeleg wat uiteindelijk overblijft, dát wil hij hebben.”

Jolanda vult aan: “Wij zijn snel geneigd om alles in te vullen voor deze mensen. Dat proberen we los te laten. Als je afwacht, komt er vaak wel een reactie. Wat gebeurt er als wij even stil zijn? Het blijft een zoektocht en we zitten er ook wel naast, maar juist die kleine contactmomenten, daar doen we het voor.”

Ander leven

“Karima en ik zijn even oud”, vertelt Marlou, “We hebben ieder een totaal ander leven. Dat is een feit. Maar dat wil niet zeggen dat Karima en haar medebewoners geen waardig leven kunnen hebben. Dat kan wél. Er is tijd, moeite en aandacht voor nodig en eigenlijk heb je altijd te weinig tijd. De dagelijkse verzorging vraagt veel tijd en het is moeilijk om bijvoorbeeld vrijwilligers te vinden die een handje willen helpen.” Ondertussen heeft Cecile Veronique uit haar rolstoel in een grote afgeschermd box gelegd. Op het zachte vloerkussen kan Veronique naar hartelust vrij bewegen. “Altijd vast in je rolstoel... dat wil je gewoon niet”, aldus Cecile. Els en Marlou leggen Kim met behulp van een tillift op een bed, lekker in de zon in de huiskamer. Kim valt vrijwel meteen in slaap. Bas zit nog aan tafel en volgt alles met grote ogen. “Vergis je niet in wat Bas gewoon hier aan tafel al te verwerken krijgt”, zegt Jolanda, “geluiden, kleuren, beweging, aanrakingen van andere mensen. Wij ervaren dat zo niet, maar er gebeurt voortdurend heel veel voor deze mensen. Voor ons blijft het de kunst om de balans te vinden tussen contactmomenten, uitdaging en simpelweg rust en veiligheid.”

Lees verder op pagina 2

“De zorg is verantwoordelijk werk”

De heer Schouvenaars, zwager van Evert verwoordt het treffend: “Ik ken Evert nu 38 jaar, ik kom vrijwel wekelijks hier en ik denk niet dat Evert me herkent. Maar weet je wat het is? Het is niet meer belangrijk. Je hebt ermee leren omgaan.” Zijn vrouw Ria knikt instemmend: “Als je als mens goed voor hem bent, is het goed.” Ook de ouders van Bas en de moeder van Arianne snappen wat de heer Schouvenaars bedoelt. Mevrouw Geurts, moeder van Bas: “Je weet niet echt wat er in Bas omgaat. Je merkt wel dat hij reageert op alle indrukken. Afgelopen zomer zijn Bas, Evert en Karima met enkele bege-

beiden van”, aldus mevrouw van Elswijk. “Arianne kan niet praten, maar ze wil er wel bij horen.”

Eerlijkheid

De ouders/familieleden aan tafel zijn over het algemeen tevreden over de zorg van Amarant en met name de inzet van de begeleiders wordt enorm gewaardeerd: “petje af. Begeleiders doen dit werk met hart en ziel”. Toch houden de betrokken familieleden graag de vinger aan de pols; het gaat tenslotte om je kind of je broer. “Deze groep mensen vraagt om ervaren begeleiders”, aldus de heer Geurts, vader van Bas. De ver-

(vlnr) De heer Geurts, mevrouw Van Elswijk, de heer en mevrouw Schouvenaars en mevrouw Geurts

Henny en Arianne

leiders op bezoek geweest bij ons op de camping. De ruisende bomen, de andere omgeving, de wind, je zag dat ze het spannend vonden.”

Mevrouw van Elswijk is de moeder van Arianne en iedere vrijdag eet zij mee met haar dochter en de andere bewoners. “Voor Arianne is het erg belangrijk om goed begrepen te worden. Ik zie dat mijn dochter gelukkig is in dit huis. Ze kan weer schaterlachen!” Mevrouw van Elswijk is regelmatig met haar dochter in Ariannes eigen appartement en vindt dat ook prettig. “Dan vertel ik van alles, we hebben contact en we genieten er

zorging van de mensen is zwaar en het is ook verantwoordelijk werk. Mevrouw Geurts vult aan: “Het personeel werkt erg hard en probeert zo veel mogelijk tijd te besteden aan de individuele bewoners. In de afgelopen twee jaar dat Bas hier woont hebben we jammer genoeg een aantal begeleiders zien vertrekken. Dat zijn meestal part-timers die meer uren willen werken. Heel jammer dat vertrouwde mensen dan verdwijnen.”

Wat erg op prijs gesteld wordt, is de eerlijkheid van de begeleiders. “Het blijft mensenwerk, dus er wordt wel eens een

Beleidscommissie MCG

“Goed als familie meekijkt”

Kees van der Spek maakt deel uit van de beleidscommissie meervoudig complex gehandicapte cliënten (MCG). De commissie onderkent het belang van deskundig personeel. “Onze wens is een interne basiscursus begeleiding MCG-cliënten”, aldus Kees van der Spek. “In de algemene opleidingen en eventueel een stage heb je wel geproefd aan het een en ander, maar dat verdient verdieping op de gebieden (medische) verzorging, observatie, communicatie en ontwikkelingsgerichte begeleiding. Het is prima om een mix te hebben van ervaren en nog lerende begeleiders. Essentieel is wel dat je affiniteit hebt met deze ernstig gehandicapte mensen. Als begeleider moet je tevreden kunnen zijn met kleine stapjes en kleine contactmomenten. Soms kun je moeilijk zien of iemand wel gelukkig is. Toch blijft het belangrijk om je met hart en ziel in te zetten voor deze mensen. Je kunt de dagelijkse verzorging technisch afdraaien, maar je kunt er ook een activiteit van maken waarbij je zoekt naar contact met die cliënt.”

Ook ziet de commissie een rol voor ouders en familieleden. “Juist met het netwerk van de cliënt willen we de samenwerking opzoeken”, legt Kees van der Spek uit. “we praten over cliënten die vrijwel voor honderd procent afhankelijk zijn van anderen en die zelf nauwelijks mogelijkheden hebben om in beeld te komen. Het is goed als familie meekijkt.”

Bas en Jolanda

Karima en Marlou

fout gemaakt. Evert heeft een keer per ongeluk de verkeerde medicijnen gekregen”, vertelt de heer Schouvenaars, “dat was gelukkig zonder vervelende gevolgen, maar het werd ons wel meteen verteld.” Ook mevrouw Van Elswijk geeft aan dat vertrouwen buitengewoon belangrijk is. “Als er iets is met Arianne, dan bellen ze me. Dat is een geruststelling.”

Toekomst

Voor de toekomst hebben de ouders/familieleden bescheiden wensen. Mevrouw Schouvenaars: “Houden wat we hebben. Het gaat nu goed met Evert en dat is niet altijd zo geweest. Evert laat op zijn manier merken wat hij wel of niet wil

en daar wordt iets mee gedaan. Dat is positief.”

Mevrouw van Elswijk sluit zich hierbij aan: “Arianne wil zo gewoon mogelijk benaderd worden en haar begeleiders hebben dat in de vingers. Arianne is momenteel dik tevreden aan de Gravin van Leeuwensteinstraat en voor mij is het simpelweg: als Arianne gelukkig is, ben ik het ook.”

Alle aanwezigen benadrukken het belang van continuïteit van zorg voor hun kind of broer. De heer Geurts verwoordt het zo: “Meer personeel en minder verloop. Bas en zijn medebewoners moeten het hebben van het dagelijks terugkerende contact met hun begeleiders. Dat is en blijft de basis.”

Musical

“In je dromen kun je alles doen”

“Ik zou je kunnen kussen. Zó goed ben je!” Dat roept Willy tegen zijn medespeler Kees. Samen met de anderen hebben zij repetitieavond voor de musical die binnenkort zal worden opgevoerd. Al enkele maanden wordt er onder bezielende begeleiding van docent muziek Sophie en theaterdocent Len gerepeteerd in het centrum voor podiumkunsten Factorium in Tilburg. De musical is een initiatief van het Leercentrum van Amarant, vanuit het Educatie Netwerk Regio Tilburg.

Tegen het einde van het eerste repetitie-uur kijken de musicalsterren in spé reikhalzend uit naar de koffiepauze. Vooralsnog wordt de groep niet warm of koud van de vermanende woorden van docent theater Len: “er moet een beetje harder gewerkt worden, anders reden jullie het niet”. Eerst koffie en de rest komt later wel.

Alle leden van de groep hebben gereageerd op een oproep van het Leercentrum van Amarant. “We wisten dat er belangstelling was voor theater en musical”, vertelt Susan Huijbregts van het Leercentrum, “en we hebben gericht geflyerd, onder meer op de werkplekken en bij de soos van de mensen die interes-

se zouden kunnen hebben. De hele groep bestaat uit tien mensen en sinds maart wordt er iedere donderdagavond gerepeteerd.”

Podiumervaring

Miriam vertelt dat toneel spelen zeker haar belangstelling heeft. In de musical die een bewerking is op het populaire tv-programma Idols waarbij amateurzangers beoordeeld worden door een jury, speelt zij de rol van het jurylid dat heel uitbundig is. Dat gaat haar prima af. Mariska vult aan: “En ik ben juist het strenge jurylid. Een beetje zoals Henkjan Smits (van Idols red.) Die kan streng maar rechtvaardig zijn”, legt Mariska uit.

De sleutelscène wordt geoefend

sentator in de musical en die rol lijkt hem op het lijf geschreven. Ook Kees heeft podiumervaring. Hij doet mee aan zoveel mogelijk playbackshows in de regio. “Voor deze musical heb ik mijn lange jas en een gouden strik. Mijn grote voorbeeld is Carlo Boszhard. Lekker uitbundig! Nu ben ik nog best wel zenuwachtig, maar straks op het toneel ben ik in m'n element.”

Ook Mark houdt van theater. “Ik heb eerder twee jaar bij een dramaclub gezeten”, aldus Mark. “Ik speel de held van het stuk en dat vergt best wel wat. Dapper en sterk moet je zijn. In het begin was het bij de repetities best moeilijk. Allemaal vreemde mensen.... Nu loopt het en ben ik gewend.”

Twee dingen tegelijk

Na de pauze stommelt iedereen weer naar de repetitieruimte. Docente muziek Sophie zit al aan de piano: “luister even, het is belangrijk wat ik ga zeggen. We hebben nog maar zeven weken en dan moet de musical klaar zijn. Werk dus geconcentreerd.” De groep gaat een canon oefenen en na enkele malen opnieuw inzetten loopt het gesmeerd: *ik houd van dromen, dan kun je alles doen, iedereen tegenkomen, of je wilt een miljoen. Doewakadoewa....* Willy, benjamin van de groep raakt zo dolenthousiast dat hij een reuzensprong maakt. Len maant hem tussen de bedrijven door weer tot kalme.

Dan wordt het lastiger: bij het lied horen

ook bewegingen. Je rechterhand omhoog, daarna je linker, twee stappen naar voren en heupwiegend weer terug. En dat allemaal al canon zingend. “Doe je best”, spoort Sophie de groep aan. Het nummer ontspoord volledig, maar na nog een keer oefenen gaat het redelijk. Bij de derde ronde loopt het nummer op rolletjes. Na afloop slaan Wil en Kees elkaar hard lachend op de schouder: samen zingen is geweldig! Willy gaat opnieuw uit zijn dak en roept hoe moeilijk het is om twee dingen tegelijk te doen.

Dappere held

Dan wordt de sleutelscène geoefend. “Pak je draaiboek, pagina 10, scène 5,” roept Len, “monsters, zorg dat je klaarstaat.” Van een paar stoelen en een bank wordt een bed gemaakt; Mariëlle gaat in het bed liggen en doet alsof zij slaapt. “Let op de muziek monsters”, spoort Len aan, “maak je klein!” De monsters dansen om het bed als held Mark ten tonele verschijnt. Eén voor één jaagt hij ze weg waarna hij Mariëlle toezingt: *samen met jou ga ik dwars door het vuur. Mijn droomvrouw wil je met me dansen?* Als het nummer ten einde is, roept Len: “applaus voor jezelf!” Er wordt enthousiast geklapt. Straks, met de decors en toneelkleden, is het helemaal af. Dat vertelt Kees terwijl hij zijn spullen bij elkaar pakt. “Je komt toch wel naar de try out? Het wordt mooi hoor!”

De dappere held en zijn droomvrouw

Miriam vindt dit allemaal een beetje zwaar aangezet: “als je zoiets zegt, moet ik echt wel lachen.”

Medespeler Mariëlla, met haar twintig jaar een van de jongeren in de groep, vertelt dat zij zich snel thuis voelde in de musicalgroep: “we gaan goed met elkaar om, ook al kenden we elkaar niet.”

Wil vertelt enthousiast over zijn ervaring met optreden: “Ik zing in het Zwijnskoor en ik ben het optreden wel gewend”. Tijdens de musical zingt Wil een lied van Frans Bauer. Hij is niet bang voor zenuwen: “dat komt goed”. Kees speelt pre-

Musical uitvoering

Vrijdagavond 23 november, Centrum voor Amateurkunst, Ringbaan Oost 8-17, Tilburg. Kaartjes kosten € 5,- per stuk.

Voor meer informatie:

Susan Huijbregts, Leercentrum Amarant Tilburg, telefoon (013) 465 2274 of s.huijbregts@amarant.nl

Margo Pauw

De broer van Margo Pauw woont in Rijsbergen in een van de Hofke-woningen. "Op zijn zevende jaar is mijn broer Theo naar het toenmalige Piusoord gegaan", aldus Margo Pauw, "en toen De Leijakker gebouwd is, is hij naar Rijsbergen verhuisd. Inmiddels ben ik alweer ruim 25 jaar curator van Theo.

Als kind ben ik opgegroeid met zijn beperkingen en zijn (soms) afwijkende gedrag. Mijn eigen kinderen kennen mijn broer eigenlijk niet zo... Pas nu ze volwassen zijn, gaan mijn kinderen wel eens mee op bezoek in Rijsbergen. Maar meestal ga ik alleen. Dat is misschien toch vanwege vroeger: het bestaan van mijn broer werd weggestopt. Mijn ouders hadden niet eens een foto van hem in huis. We gingen wel iedere zondag trouw bij hem op bezoek, maar verder werd er niet over gesproken. Dat is nu gelukkig anders. Ik vind het belangrijk om regelmatig bij mijn broer in Rijsbergen binnen te lopen. Pas dan krijg je als ouder of familielid een idee hoe het werkelijk gaat."

Mijn broer Theo is een expressief mens, aldus Margo Pauw, "Je kunt aan hem

zien hoe hij het maakt. Hij kan niet praten, maar hij toont zijn emoties wel en begrijpt meer dan soms uit de communicatie blijkt."

Mevrouw Pauw somt op wat haar broer nodig heeft: "rust en regelmaat, zijn luie stoel, lekker eten, niet te veel dingen die hij moet doen en niet te vergeten: vertrouwde en deskundige begeleiders. Voor mijn broer bepalen die zaken zijn kwaliteit van leven." Margo Pauw onderstreept het belang van goed personeelsbeleid. "Het team van medewerkers bepaalt de sfeer in huis, de mate van deskundigheid en dus de kwaliteit van dienstverlening aan de cliënten. De opleiding z-verpleegkundige bestaat niet meer en dat vind ik wel eens jammer. Wat doe je met een cliënt die een epileptische aanval krijgt? Dergelijke zaken komen niet meer vanzelfsprekend aan de orde in de opleidingen. Scholing is geen garantie voor veilig werken, maar het helpt wel! Dergelijke zaken bespreken we in de districtscliëntenraad", legt Margo Pauw uit. "Daarbij gaat het ons niet specifiek om de situatie van ons eigen familielid; in de districtsraad praten we voor alle cliënten in het district."

Districtscliëntenraad

"Cliënten laten zich niet vangen in maten en regels"

Mevrouw Pauw is voorzitter van de districtscliëntenraad van het district Rijsbergen e.o. en zij onderstreept het belang van cliëntenraden en ouderparticipatie. "Niet om kritiek te leveren", aldus Margo Pauw, "maar vooral om de professionals te ondersteunen. Als ouders/familieleden staan we heel dicht bij de dagelijkse zorg. We signaleren zaken, stellen vragen bij ontwikkelingen en zien ook wat goed gaat.

Amarant kan daar zeker zijn voordeel mee doen."

In Rijsbergen wordt al enige tijd gesproken over nieuwbouw en herinrichting van De Leijakker. "Nieuwbouwplannen hebben gelukkig hoge prioriteit", aldus Margo Pauw, "maar veroorzaken ook wel onrust bij ouders en familieleden. Vanuit de districtscliëntenraad volgen we dit proces en daarbij stellen we ook wel kritische vragen. Waarom plan je bijvoorbeeld standaard bij ieder appartement een ruime badkamer? Een cliënt zoals mijn broer beleeft daar niets aan; alleen zijn in een eigen kamer is geen optie en een eigen badkamer levert maar gevaar op. Cliënten laten zich niet star in maten en regels vangen. Ik hoop dat Amarant per specifieke doelgroep blijft kijken wat er nodig is en daar ook in durft te differentiëren."

Voor Margo Pauw staat vast dat er behoefte blijft aan een setting zoals De Leijakker. "Kijk ik naar het gedrag van mijn broer, dan is dat afwijkend op een manier die de meeste mensen niet prettig vinden. Hij neemt bijvoorbeeld speelgoed mee uit de tuin van andere mensen, of gaat bij vreemde mensen naar binnen", aldus Margo. "Dat is hem niet kwalijk te nemen, maar in een gewone woonwijk roept dit gedrag anti-gevoelens op. Dat levert ook mijn broer alleen maar stress op. Ook hier praten we regelmatig over in de districtscliëntenraad. We zijn allemaal voorstander van integratie en een zo gewoon mogelijk leven. Maar voor een aantal cliënten is een centrumlocatie simpelweg veiliger."

Samenwerking

Margo Pauw: "De districtscliëntenraad vindt het erg belangrijk om meningen en eventueel klachten van cliëntvertegenwoordigers te horen. Wij krijgen af en toe brieven van vertegenwoordigers over situaties die verbeterd zouden moeten worden. Omdat we een goed en regelmatig contact hebben met de districtsmanager kunnen wij deze punten direct bespreken. Ik hoop dat wij in de toekomst nog meer kunnen betekenen voor onze cliënten en hun vertegenwoordigers in het district Rijsbergen.

Attent huiswinkel geopend in Rijsbergen

Op 6 september jongstleden opende Amarant in Rijsbergen haar derde Attent huiswinkel. Voorheen werd deze supermarkt geëxploiteerd door Super de Boer, maar sinds 1 september is ze in beheer van Facilitaire Zaken van Amarant.

De supermarkt is geheel vernieuwd. Facilitaire Zaken wil van de supermarkt een bloeiend bedrijf maken, waar cliënten, medewerkers en buurtbewoners graag klant zijn. De officiële opening werd verricht door cliënten Rian en Walter, die beiden werkzaam zijn in de huiswinkel.

Werken met de tracer

Schilderen geeft rust en voldoening

Op Hamerstraat 1-3, Daniël de Brouwerpark in Tilburg, is een groepje cliënten, onder bezielende begeleiding van Liselotte Happel en Hans van Geel, gestart met een Tracer project.

Een Tracer is een apparaat dat je kunt vergelijken met een toverlantaarn. Je legt een foto of afbeelding onder de tracer en via een spiegel en verlichting wordt de afbeelding vergroot geprojecteerd op een doek (of op de muur). Vervolgens kun je de lijnen van de projectie natekenen. Als je aansluitend de details van de afbeelding aanbrengt en bepaalt welke kleur waar moet komen, dan kun je aan de slag met verf en penseel.

Het resultaat is een heus kunstwerk.

Wat begon als een probeersel is voor sommige bewoners uitgegroeid tot een ware hobby.

Anderhalf jaar geleden werd de nieuwbouwwoning aan de Hamerstraat in gebruik genomen en het geheel zag er nog wat steriel uit. Met de komst van de nieuwe hobby is er veel meer kleur en fleurigheid in het pand aangebracht. Paul, Ruud, Joost, Jan en Jos vinden er veel voldoening als zij weer iets nieuws gepresteerd hebben.

Jos spant hierbij wel duidelijk de kroon. Hij vindt rust in deze hobby en daar heeft het, volgens zijn begeleiders, jaren aan ontbroken. Een deel van het schuurtje naast de woning is ingericht als een echt atelier. Een werktafel op stahoogte met kwasten en verf creëert dan ook deze rustige omgeving, zonder storende prikkels, die tegelijkertijd vlak is en binnen het bereik ligt van begeleiders. Jos heeft op het afgelopen park-

feest zelfs kunstwerken van zichzelf te koop aangeboden en ondertussen schildert Jos ook portretten in opdracht.

PSV stadion

Los van de individuele schilderijen is er onlangs door de groep bewoners een

Trots laat Jos zijn werk zien

echt spandoek gemaakt voor het PSV stadion in Eindhoven. Hierop staan de afbeeldingen van het elftal geschilderd. Het spandoek van bijna twaalf bij twee meter heeft zelfs een permanente plaats gekregen op de tribune van het stadion. Het was een intensief project; de kunstenaars hebben twee maanden gewerkt aan het grote doek. Het resultaat mag er wezen. Er zijn ondertussen enthousiaste plannen om ook voor het Willem II stadion iets soortgelijks te realiseren.

Zelfvertrouwen

Begeleiders Liselotte en Hans zeggen over dit project: "We hebben iets gevonden waar bewoners hun ei in kwijt kunnen. Iets wat zeker het zelfvertrouwen stimuleert. Het is niet altijd nodig om bijzondere activiteiten buiten de deur te ondernemen. Het bezig zijn met deze hobby geeft de bewoners van de Hamerstraat 1-3 voldoening en rust en dat zijn belangrijke factoren."

Liselotte geeft verder aan: "Met dit schilderproject kunnen we de bewoners positieve ervaringen aanreiken, een verrijking in hun leven. Dat geeft mij als begeleider een goed gevoel. Het geeft nieuwe energie om ook voor andere cliënten te blijven zoeken naar activitei-

ten waar zij voldoening uit kunnen halen."

Hans benadrukt: "Via deze activiteit kunnen we bij een aantal cliënten de balans vinden tussen noodzakelijke afstand en nabijheid. We zien dat zij er plezier aan beleven en dat geeft mij weer plezier in mijn werk, daar doe je het voor."

Ook werken met de tracer?

Er is een handzame handleiding geschreven bij het gebruik van de tracer en de te hanteren begeleidingsstijl. Wilt u ook samen met een cliënt of een groepje cliënten aan de slag met deze schilderactiviteit? Het apparaat en handleiding zijn beschikbaar om eens uitgeprobeerd te worden. Neem hierover gerust contact op met Hans van Geel,

telefoon (013) 464 54 89.

E-mail: Hamerstraat1-3@Amarant.nl

Mocht u zelf een tracer willen aanschaffen, dan is dit best te doen. Een tracer-apparaat kost ongeveer € 80,00. Verf, penselen en canvas kunt u zo duur maken als u zelf wilt.

Opening Klaverweide in Etten-Leur

Ongeveer zeven jaar geleden startte een club ouders met een initiatief in Etten-Leur; zij wilden een nieuwe manier van wonen voor hun kinderen. Hun inspan-

ningen gaan eindelijk beloofd worden met een woning in Klaverweide, Etten-Leur. De weg er naartoe is moeizaam geweest en vol hobbels. Maar nu wordt er dan daadwerkelijk een pand betrokken aan de Klaverweide en dat gebeurt in goede samenwerking met de Woonstichting Etten-Leur (WEL).

De woonvoorziening biedt woonruimte voor acht cliënten; voor ieder is er een eigen appartement met een gescheiden keuken, aparte slaapkamer en badkamer. De woonvoorziening is gerealiseerd conform de momenteel geldende eisen. Dit is gebeurd in goede afstemming tussen WEL en de afdeling Vastgoed van Amarant. Toen duidelijk

werd dat de ouders kozen voor Amarant als zorgaanbieder, is de afdeling Vastgoed betrokken bij het bouwproces.

De achtergrond van de acht nieuwe bewoners is verschillend: sommige cliënten komen van hun ouders thuis, andere cliënten woonden al zelfstandig maar hadden behoefte aan meer begeleiding en enkele cliënten komen van andere woonvoorzieningen van Amarant.

Het pand is nog niet betrokken, maar de bewoners staan al wel in de startblokken. Op 24 augustus jongstleden heeft de officiële opening van de Klaverweide al plaatsgevonden.

Een dagje safaripark met de Gemeente Tilburg

Tijgers, apen en frietjes

Het zal je maar gebeuren: uitgenodigd worden voor een dagje Beekse Bergen door ambtenaren van de Gemeente Tilburg. Dat overkwam de kinderen van kinderdagcentrum 't Zonnelicht in Tilburg. Op vrijdag 24 september beleefden de kinderen een prachtige dag in safaripark Beekse Bergen. Gedurende de dag werden zij begeleid door bijna dertig medewerkers van de Dienst Beleidsontwikkeling en Milieu van de Gemeente Tilburg.

"We wilden ons jaarlijkse personeelsuitje op een andere manier invullen", vertelt Angelique Lautenslager, werkzaam bij de Gemeente Tilburg en samen met haar collega Rodney Frederiks initiatiefnemer van de dag. "Onze afdeling houdt zich bezig met milieuzaken en ons werk is altijd ten dienste van de burgers van Tilburg. Vanuit maatschappelijke betrokkenheid leek het ons een goed idee om in contact te komen met burgers die wij in ons dagelijks werk niet tegenkomen. Dat werden de kinderen van dagcentrum 't Zonnelicht."

Angelique legt uit dat haar zoon ook op 't Zonnelicht heeft gezeten. "Ik weet uit persoonlijke ervaring hoe lastig het is om met een grote groep kinderen van 't

Zonnelicht op pad te gaan", aldus Angelique. "Je hebt veel handen nodig. En veel van mijn collega's komen nauwelijks in contact met kinderen met een beperking. Zowel voor de kinderen als voor mijn collega's leek een gezamenlijk uitstapje dus een prima idee."

Groepjes

En dat is gebleken. Op vrijdag de 24ste september om 10.00 uur troffen 43 kinderen, 20 begeleiders van 't Zonnelicht en 27 gemeenteambtenaren elkaar bij de poort van de Beekse Bergen. De weersvoorspellingen waren somber, maar tot ieders plezier brak het wolkendek open en werd het een prachtige zonnige dag. "We werden ingedeeld in kleine groepjes", aldus Angelique Lautenslager, "enkele kinderen, hun begeleiders en enkele medewerkers van de Gemeente. We gingen wel gezamenlijk op pad, maar ieder bleef in zijn of haar eigen groepje. Dat werkte prima. We hebben een tochtje gemaakt met de boot, zijn bij de tijgers en de apen geweest, we hebben in de safaribus gereden en met z'n allen hebben we in het restaurant frietjes gegeten. Na de lunch had ieder groepje nog ruim een uur voor een wandeling of een bezoekje aan de speeltuin. Mijn groepje heeft zich uitstekend geamuseerd in de speeltuin!"

Grensverleggend

Alle betrokkenen kijken terug op een geslaagd uitstapje. "Niet alle kinderen bij 't Zonnelicht uiten zich even gemakkelijk", vertelt Angelique, "zij kunnen niet meteen vertellen wat ze leuk vinden. Maar een grote groep kinderen beleefde zichtbaar een fijne dag. Een peutertje van twee jaar was zo vermoeid van alle indrukken dat hij in de safaribus spontaan bij 'zijn ambtenaar' op schoot in slaap viel."

De reacties van de collega's van de Gemeente Tilburg zijn enthousiast. "Sommige mensen geven aan dat zij de dag best als pittig en confronterend

hebben ervaren", aldus Angelique. "Als je nog nooit in contact bent gekomen met kinderen met een beperking, dan kan ik me daar best iets bij voorstellen. Ik vond het hartverwarmend om te zien hoe mijn collega's omgingen met de kinderen en probeerden de kinderen te betrekken bij alles wat er gebeurde die dag. Vandaag kreeg ik nog een mailtje van een collega: "Het was een zware dag, maar zeker leerzaam en grensverleggend." Ik merk dat mensen napraten over ons uitstapje en dat zij aan het denken zijn gezet over het leven van deze kinderen met een handicap. Het maakt wat los bij mensen en dat is positief."

Safaripark Beekse Bergen in Hilvarenbeek leverde een geweldige bijdrage aan het gezamenlijke uitstapje: het park nam de entreekosten van het hele gezelschap voor eigen rekening en aan het einde van de dag kregen alle kinderen een leuke kalender mee naar huis.

onderschrift

Bij het tienjarig bestaan van de Kampakker, Breda

Hier heb je alle vrijheid

We werden uitgenodigd om op de Kampakker te komen waar een graafmachine de eerste hap uit de grond nam. De meeste bewoners zijn via de ouders hier komen wonen.

Ik heb tegen pa en ma gezegd als ik ver boven de twintig ben, wil ik op mezelf wonen.

Mijn moeder heeft gezegd: je gaat niet naar een G.V.T., want op een G.V.T. gaan ze je betuttelen zoals, ik wil nu dat je gaat douchen en ik wil dat je nu naar je bed gaat.

Hier op de Kampakker is het dus niet. Hier heb je alle vrijheid je mag dus zelf beslissen wanneer je naar bed gaat.

We kregen een lijst die je invult: welk appartement wil je graag hebben? Het kan beneden zijn of boven en ik woon boven op nr. 21. Nu ik tien jaar hier woon zou ik niet meer anders willen. In het begin is het wel wennen, maar ik heb gezegd: ik kan altijd mijn vader bellen. Nu, tien jaar later, denken we nog steeds aan de tijd hoe het is begonnen.

Jolein Verkamman

Ieder kind heeft talenten

Het is 9.00 uur en de kinderen van 't Zonnelicht in Tilburg zijn inmiddels in hun eigen groep.

Clustermanager Cees van Hout: "Werken met deze kinderen blijft heel speciaal. Veel dingen die we doen zijn ontwikkelingsgericht. Je geeft ze vaardigheden mee voor het leven. Dat vind ik fantastisch."

Kinderen bij 't Zonnelicht komen soms met veel problemen binnen en ook hun ouders zijn nogal eens ten einde raad als zij komen voor een kennismakingsgesprek. "Dat is begrijpelijk", aldus Cees van Hout, "Het merendeel van de kinderen woont thuis bij hun ouders en dat vraagt heel wat van het betrokken gezin." Voor de begeleiders van 't Zonnelicht is het de kunst om, na een periode van rust en observatie, de mogelijkheden en talenten van ieder kind aan te spreken. "Want ieder kind hier hééft talenten", aldus Cees van Hout, "voor ons ben je talentvol als je leert hoe je zelfstandig uit een beker kunt drinken of als je leert kiezen: chocomel of melk. Talent is ook als een kind hier hopeloos in de war binnenkomt en mij na een poosje rustig een hand geeft met 'dag Cees'. Bij 't Zonnelicht hebben we een absoluut geloof in de ontwikkelingsmogelijkheden van ieder kind. Niet dat het altijd gemakkelijk is. Het kan het een zoektocht zijn. Je krijgt een schop tegen je enkels of een kind weigert oogcontact te maken. Wat probeert dit kind ons te vertellen? Die vraag staat voor ons centraal."

Verschillende groepen

Het dagcentrum kent verschillende groepen. Iedere groep bestaat uit maximaal acht kinderen. Er zijn twee groepen van oudere kinderen (8-16 jaar) met een laag ontwikkelingsniveau en meervoudige problematiek. Deze kinderen redden het niet binnen het speciaal onderwijs. Daarnaast zijn er twee groepen van kinderen (4-7 jaar) met een ernstig tot matig verstandelijke beperking en een ernstige stoornis in het autismespectrum. Verder is er een groep voor kinderen (2-6 jaar) met een licht verstandelijke beperking en lichtere vormen van autisme. Twee groepen (3-6 jaar) van 't Zonnelicht draaien zo veel mogelijk geïntegreerd mee in reguliere kinderdagverblijven van Kinderstad Tilburg: de Pinotta-groep in Tilburg-Noord en Kionki in de wijk Reeshof. In deze groepen tref je kinderen met heel diverse problematiek, van matig tot licht verstandelijk beperkt soms met bijkomende handicaps.

Leren op je eigen niveau

Cees van Hout: "In alle groepen werken we met een weekprogramma gericht op ontwikkeling. De ontwikkelingsgebieden

zijn verschillend per kind, maar bij alle kinderen is de begeleiding intensief." Ontwikkelingsgericht kan taalontwikkeling zijn, motorische ontwikkeling, maar ook leren drinken, eten, op je stoel zitten of zintuiglijke ontwikkeling (snoezelen om rustig te worden of om juist de zintuigen te activeren). Belangrijk aandachtspunt bij alle kinderen is het taakgericht leren werken. Cees van Hout: "De meeste kinderen hier zijn erg snel afgeleid of ongericht in hun concentratie. Het is erg moeilijk voor hen om ordening aan te brengen in alles wat er op ze afkomt. Dat leren ze in de groep, ieder op hun eigen niveau. Bijvoorbeeld een puzzel leggen in een afgeschermd werkhoekje in de groep. Ondersteund met symbolen, picto's en/of foto's krijgt ieder kind instructie op zijn niveau."

Symbolen en kleuren

Ook sociale vaardigheden komen bij 't Zonnelicht aan bod. Cees: "Leren op je beurt te wachten, je gedrag controleren, dat wil zeggen niet gillen of aan de haren van je buurman trekken, aan tafel blijven zitten als er gedronken wordt enzovoort. Het aanleren van deze vaardigheden vergt een andere aanpak dan op een regulier dagverblijf. In onze samenleving zijn de contacten over het algemeen heel verbaal; we communiceren via taal. Dat is bij 't Zonnelicht anders. In woorden zeggen ga op je stoel zitten kan te ingewikkeld zijn. Dan moet je bijvoorbeeld een kind laten zien dat de stoel met de rode sticker stoel is. Een kindje dat kleur en symbolen kan herkennen, kan daarmee uit de voeten. Een ander kind kan een picto of een foto herkennen. We ondersteunen wel alles met gesproken taal, maar dat is extra, het is niet de basis."

Aansluiten bij het reguliere

Er waren al incidenteel contacten met Kinderstad Tilburg, de koepelorganisatie van reguliere kinderdagverblijven. 't Zonnelicht is ongeveer een jaar geleden begonnen met een groepje kinderen in het gebouw van kinderdagverblijf Pinotta

in Tilburg-Noord. Inmiddels spelen de kinderen van 't Zonnelicht gewoon met de kinderen van Pinotta buiten in de zandbak en dat gaat goed. "Voorbeeldgedrag van andere kinderen is voor 'onze' kinderen bijzonder waardevol", legt Cees van Hout uit, "daar kunnen ze zich aan optrekken. Ook willen we kinderen bij 't Zonnelicht niet te veel beschermen. Een regulier dagverblijf is drukker, er gebeurt veel. Voor een aantal van 'onze' kinderen is het goed om daar aan te wennen. Dat maakt de overstap van 't Zonnelicht naar school straks ook gemakkelijker."

't Zonnelicht als specifiek dagcentrum zal blijven bestaan. "Hopelijk in een nieuw gebouw, want de huidige accommodatie is volkomen verouderd", aldus Cees van Hout. Daarnaast zal inwonen bij wijkgebonden voorzieningen zeker worden uitgebreid. In de nabije toekomst starten groepen in de Multi Functionele Accommodaties (MFA's) van de Tilburg-se wijken Loven-Besterd, de Kruiden-buurt en Quirijnboulevard. Daarbij wordt gestreefd naar samenwerking met de basisscholen, Kinderstad en andere gebruikers van een MFA. "Het is leuk om te ervaren dat dit ook voor onze eigen begeleiders een proces is", vertelt Cees van Hout, "voor Pinotta was nauwelijks animo. Maar toen we in de Reeshof gingen starten, meldden zich direct negen collega's. Goed voorbeeld doet goed volgen!"

De Bellenboom

In het gebouw van 't Zonnelicht is speeltheek De Bellenboom gehuisvest. Alle kinderen met een ontwikkelingsachterstand kunnen terecht bij De Bellenboom. Dit kunnen kinderen met een verstandelijke of kinderen met een meervoudige beperking zijn, al dan niet in combinatie met een zintuiglijke stoornis. U kunt aangepast spel- en ontwikkelingsmateriaal van goede kwaliteit lenen voor gebruik thuis, in een woonvoorziening, op een dagcentrum of op school. De Bellenboom is iedere woensdagmiddag open. Een jaarabonnement kost € 14,- voor particulieren en € 23,- voor groepen. Telefoon (013) 590 18 06.

't Zonnelicht
Frans Siemerpad 24
5042 EA Tilburg
(013) 467 13 89

De foto's op deze pagina zijn van het bezoek aan safaripark Beekse Bergen. Zie ook pagina 6.

Startsein in Zundert

De voorbereidingen voor de bouw van het nieuwe appartementencomplex aan de Beukenlaan-Eikenlaan te Zundert zijn in volle gang. Op 10 oktober gaven de 22 toekomstige bewoners het officiële startsein voor de bouw, samen met mevrouw Leny Poppe-de Looff, burgemeester van Zundert.

In maart van dit jaar is gestart met de bouw van 22 wooneenheden op de hoek van de Beukenlaan en Eikenlaan in Zundert. Daarmee kwam er een eind aan een jarenlange zoektocht naar een geschikte locatie in de kern Zundert voor de bewoners van het voormalige gezinsvervangende tehuis aan de Beukenlaan. Toen het huis naast het GVT te koop kwam, heeft de wooncorporatie zorgvoorwonen uit Sprundel deze woning op verzoek van Amarant gekocht. Daardoor ontstond een kavel die groot genoeg was om 22 nieuwe wooneenheden te realiseren.

Medio 2008 kunnen 22 cliënten op een voor hen vertrouwde plek, dichtbij alle noodzakelijke voorzieningen, elk beschikken over een prachtig appartement bestaande uit een woonkamer met pantry, een slaapkamer en een royale badkamer. Daarnaast bevinden zich in het complex diverse gemeenschappelijke voorzieningen, zoals gemeenschappelijke huiskamers, een keuken en een ruimte voor de begeleiders (nachtdienst). Zodra het gebouw gereed is, zal woningcorporatie zorgvoorwonen het gebouw ter verhuur aanbieden aan Amarant.

Cursusgids 2007-2008 van het Educatie Netwerk

Vind je het leuk om iets te leren? Dan is het écht iets voor jou om een cursus te doen bij het Educatie Netwerk. Door te leren weet je meer. Ook kun je leren meer zelf te doen. Je kunt kiezen uit veel cursussen. Er is zeker iets bij dat bij jou past. De cursussen zijn leuk en leerzaam.

De cursussen van het Educatie Netwerk zijn bedoeld voor mensen die moeilijk kunnen leren en mensen met een lichte tot zeer ernstige verstandelijke beperking, vanaf 16 jaar.

Er zijn verschillende soorten cursussen: kenniscursussen, bijvoorbeeld met een computer leren werken, cursussen over gezondheid, voeding en uiterlijk, creatieve cursussen en muziekcursussen.

ROC Midden Brabant, Leercentrum Amarant, het cursushuis van OBt bibliotheek Midden-Brabant en MEE regio Tilburg werken samen in het Educatie Netwerk. Wil je meer weten? Neem dan contact op met:

Educatie Netwerk
Kloosterstraat 32
5038 VP Tilburg

Je kunt ook bellen naar MEE regio Tilburg, telefoon (013) 542 41 00.

COLOFON

Redactie: Wilma Graven, Louis Gijzen, Gerrit van Oorschot, Kees van der Spek, Thei Stoffels, Ilse van Dongen

Redactie-adres: Wilma Graven, Bredaseweg 570, 5036 NB Tilburg.
Telefoon (013) 464 52 48, e-mail: pr@amarant.nl

Zomerreizen 2008

Kom naar de Vakantiebeurs

Heb je zin in een leuke vakantie volgend jaar?

Misschien weet je al wat je wilt, misschien zoek je nog een geschikte bestemming of een leuk idee.

Laat je inspireren en kom naar de Vakantiebeurs

op 9 december, van 13.30 tot 16.00 uur in

restaurant Plaza ('t Hooge Veer) aan

de Bredaseweg 375 in Tilburg.

De Vakantiebeurs is voor mensen met een beperking, hun ouders, familieleden, vrienden, begeleiders en iedereen die verder interesse heeft.

Op de Vakantiebeurs zijn wel vijftien reisorganisaties aanwezig die reizen organiseren voor mensen met een beperking. Ook Ton Laanbroek van Reisburo Amarant zal er zijn met volop informatie. Ton: "Er is zoveel mogelijk, mensen hebben er vaak geen idee van. Wil je naar zee, bos, lekker rustig in een huisje, een doevakantie, vliegen of met een bus, individueel of met een groep mee? Mensen kunnen kiezen voor een verzorgde reis uit de gids, maar we kunnen ook samen een vakantie op maat organiseren. In de nieuwe gids van reisburo Amarant tref je tal van reizen, van compleet verzorgd tot lekker alles zelf doen. Ook bieden we een overzicht van aangepaste accommodaties en vakantiebestemmingen waar ook mensen in een rolstoel mee kunnen doen."

Ton Laanbroek wil de Vakantiebeurs én Reisburo Amarant graag op zoveel mogelijk manieren promoten: "Het is jammer als al die mogelijkheden onbenut blijven. En heel belangrijk: vanuit Reisburo Amarant kunnen we meer dan

gemiddelde service bieden! Op basis van wensen, ga ik voor cliënten op zoek naar de beste optie. Ik neem cliënten (en medereizigers) al het regelwerk uit handen en ook gedurende de vakantie ben ik stand-by als vraagbaak en problemenoplosser."

Ook ouders en familieleden zijn van harte welkom bij het Reisburo met vragen of wensen. Ton Laanbroek: "Maak gebruik van de kennis en informatie die we beschikbaar hebben. Kom een kijkje nemen op de Vakantiebeurs! Wil je meer weten of heb je behoefte aan extra informatie of advies? Neem gerust contact op met mij, daar ben ik tenslotte voor!"

Reisburo Amarant tijdens de Vakantiebeurs 2006

Reisburo Amarant
Ton Laanbroek, telefoon 06 518 610 29
E-mail: reisburo@amarant.nl

Informatie van Reisbureau Amarant is ook te vinden op www.amarant.nl (Kies Vrije tijd, Ik wil op vakantie)

